

KUNST
MUSEUM
BRANDTS

LAND- SKABER

The background is a detailed painting of a large flock of swans. Some are in flight, with their wings spread, while others are on the water. The water is rendered with blue and brown brushstrokes, and there is a patch of reeds or tall grass in the middle ground. The overall style is impressionistic. In the bottom right corner, there are two white geometric shapes: a large triangle pointing upwards and a smaller rectangle below it.

LANDSKABER

Tag med på en sanselig rejse rundt i det smukke Danmark, når Kunstmuseum Brandts søger tilbage til naturen og dykker ned i sin skattekasse af danske landskabsmalerier og -fotografier fra de sidste to århundreder.

Udstillingen er en hyldest til den levende, danske natur og til de længselsfulde kunstnere, der i generationer har skildret den. Kunstnere gennem historien har brugt naturen og deres afbildninger af den til at bearbejde menneskets store følelser. Naturen har været et holdepunkt, man kan støtte sig til i svære tider, og landskabsbillederne fortæller os noget om, hvor vi mennesker har placeret os selv i naturens hierarki. Måske er det netop naturens og kunstens fristed, vi har brug for at støtte os til i dag, hvor vi er ved at erkende, at vi ikke længere går rundt på en højere etage i verdensordenen end alle de andre plante- og dyrearter, vi deler klode og hjem med.

Naturens comeback

Menneskets indgreb i landskabet har fået jorden under os til at ryste. For første gang i verdenshistorien lever vi i en epoke, hvor vi selv har haft en finger med i næsten alt: Vi har været alle vegne, gennemtrawlet verdenshavene og opdyrket jorden, og med klimakrisen står vi over for en helt ny trussel på vores egen eksistens. Det, vi tidligere så som vores styrke, det industrielle fremskridt i civilisationens tegn, er blevet vores helt store udfordring, og med varslere om hedebølger og stormfloder virker naturens kraftfulde hårdhed og mystiske egetliv mere faretruende end nogensinde. Vi forstår, at naturen har brug for vores omsorg, ellers bliver det farligst for os selv.

Samtidig håber vi, at naturen også kan drage omsorg for os. Vi længes mod det trygge, uspolerede åndehul langt fra byens tætte bebyggelse og mange mennesker. Måske fordi naturen har en ro, mange af os higer efter. Den kan være omfavnende, tryk og smuk, og selv om vi har forsømt vores ansvar over for den, er den der stadig. Den står som et alternativ til det kultursamfund, vi mennesker har skabt – også selv om vi ofte glemmer, at der ikke er megen uberørt natur tilbage i Danmark.

C.A. Lorentzen, Ideallandskab med figurer, 1789.
Kunstmuseum Brandts

Joakim Skovgaard, Aftenfred, 1911.
Kunstmuseum Brandts

Længslen mod naturen har dybe rødder i vores historie. Kunstnere har gennem århundreder brugt naturen som åndehul. Dengang som nu har landskabet fungeret som et sted for dagdrømmeri og store tanker, og kunstens skildringer af verden afspejler derfor heller ikke blot verden i sig selv, men også den enkelte kunstners egne drømme og forestillinger, en tids bekymringer og håb. Om det er smukke, frygtindgydende eller mystiske landskaber, så giver de os alternativer til den virkelighed, vi normalt befinder os i. De er holdepunkter som dermed kan bruges til at italesætte og bearbejde vores eget indre, stormende følelsesliv og til at forstå vores forhold til naturen omkring os.

Ejler Bille, Hvidt-okker-grønt. Vejby Strand, 1966. Kunstmuseum Brandts

Det skønne, danske guldalderlandskab

Vi kender det skønne, danske guldalderlandskab fra 1800-tallet. Det landskab, hvor bøgen står forårsgrøn, og den lyseblå himmel kun forsigtigt forstyrres af lette, hvide skyer. For 200 år siden opdagede malerne i København dette land, hvor mennesket så småt var begyndt at sætte sine kulturspor i landskabet. Efter krigsår, statsbankerot, koleraepidemier og afståelsen af Norge, vendte kunstnerne sig mod deres eget land, Danmark, og mod sig selv, danskeren. Væk var 1700-tallets globale storhedsfølelse, væk var Nordens dramatiske bjerge, og tilbage var nu kun de flade, åbne vidder og folket, der beboede det.

Kunstnerne lærte at se skønheden i det fredelige. De lærte at se indad, mens de var udenfor, og at se danskheden i deres omgivelser. 1800-tallets guldalderkunst er på den måde propagandakunst, for med deres landskabsbilleder var malerne med til at skabe en fælles national identitet. Bøgetræet, græsengene, køerne på marken og stendysserne på gravhøjene blev set som særligt danske kendetegn, og kunstnerne indskrev dermed en særlig, guddommelig ånd i det danske landskab, der knyttede det danske folk sammen. Guldalderens landskabsmalerier er derfor også en form for omsorgskunst. Det er en paradisisk, fredelig verden skabt i en krisetid med det formål at samle folket.

Dankvart Dreyer, Stensætning på øen Brandsø med udsigt mod Grønningehoved og Anslet Skov i Slesvig, 1842-43. Kunstmuseum Brandts

Fra land til by

Mod århundredeskiftet ændrede noget sig drastisk i danskernes forhold til naturen. Hvor 80 % af danskerne i midten af 1800-tallet boede på landet, var andelen i begyndelsen af 1900-tallet kun 50 %. Flere flyttede fra land til by, og naturen kom længere væk fra manges hverdag. Samtidig udfordrede verdenskrigene i løbet af århundredet manges tro på menneskehedens empati, og den nye krigsføring med atom-bomber, fly og tanks udfordrede troen på det reelt brugbare i menneskets teknologiske landvindinger.

I kunsten opstod forskellige modreaktioner. Længselsfulde malere søgte for alvor ud i landområderne, og omkring år 1900 etablerede kunstnerkolonier som fynboerne sig i Danmarks yderområder. Duften af et pæretræ, lyden af bølgenes skvulp og fornemmelsen af lyset ved solnedgang blev nogle af deres motiver, for nu handlede det om at indfange det personlige møde med det danske landskab.

I løbet af århundredet blev gengivelsen af naturen i kunsten mere og mere abstrakt. For at kunne indfange personlige oplevelser af verden gav flere kunstnere slip på tidligere tiders naturalisme, og kunstnere legede med nye, moderne udtryksformer som impressionisme, surrealisme, ekspressionisme og konstruktivisme. Fantasilandskaber og sanselige farveindtryk erstattede den blå himmel og de nøjagtigt gengivne græsenge, og bevægede kunsten væk fra naturens egentlige udseende og ind i menneskets eget indre sans- og sjælelandskab.

Poul S. Christiansen, Optrækkende uvejr ved Roskilde Fjord, 1919-20, Kunstmuseum Brandts

Det moderne landskab

Som tidligere generationer af kunstnere vender malere og fotografer i dag længselsfuldt tilbage til skildringer af det danske landskab. De undersøger, hvad det er for en natur, vi bebor, og hvad vi i civilisationens tegn gør og har gjort ved den. De åbne vidder er her skiftet ud med fodboldbaner, kornmarker, haven på landet, grusgrave og reetablerede naturområder – som får en helt ny skønhed, som baggrund for vores moderne liv.

Ved at rette fokus på menneskets indgreb minder samtidskunstnerne os om det ansvar, vi har over for det landskab og den verden vi bebor. Kunsten viser, som det er ved at gå op for os, at vi ikke kun har brug for naturens omsorg, den har også brug for vores.

Trine Søndergaard, Genskabt sø, Sundby sø ved Vilslund 2009, 2009. Kunstmuseum Brandts

Kunstmuseum Brandts' samling

Med 250 års kunsthistorie fordelt ud på 15.000 værker har Kunstmuseum Brandts en af landets fineste og største kunstsamlinger. Vi viser klassisk, moderne og helt samtidig kunst. Det giver enestående muligheder for at inspirere og danne borgerne gennem kunst.

Udstillingens intention er at vise et bredt udsnit af samlingens mange landskabsbilleder, det normalt ikke er muligt at have hængende fremme. Lige fra 1700-tallets malerier til nyere tids fotografi. Værkerne grupperes overordnet kronologisk for at skabe en fokuseret oplevelse for publikum og for bedre at kunne vise den udvikling, det danske landskab og landskabsmaleri har været igennem.

De repræsenterede kunstnere på udstillingen er blandt andet Jens Juel, J.Th. Lundbye, Dankvart Dreyer, P.C. Skovgaard, Fritz Syberg, Peter Hansen, Johannes Larsen, Harald Giersing, Oluf Høst, Edvard Weie, Vilhelm Bjerke Petersen, Richard Mortensen, Ejler Bille, Trine Søndergaard, Per Bak Jensen og Clement Krass.

Krass Clement, Virum 2008. 2008. Kunstmuseum Brandts

KUNSTMUSEUM BRANDTS

Brandts.dk

Kontakt
Kunstmuseum Brandts
Amfipladsen 7
DK-5000 Odense C

Naja Rasmussen
Kunstfaglig chef
Tlf.: 2120 3651
Mail: naja.rasmussen@brandts.dk